

Juš Kozak:

In če se zgodi . . .

In če se zgodi, da padem, pustite me tam, kjer izdahnem.

Ne nosite, ne nosite me domov, kakor ste mojega prijatelja, da je oče njegov zblaznel od žalosti in brat grohotaje preklel svet in njega usodo. Zabili so ga v krsto, ter ga tam pokopali, kjer druge.

Ne, mene pustite v loki, sredi poljan, namočenih s krvjo.

Ko na večer potihne boj, tedaj vstanem pod nebo, vstanem, zakaj preveč koprnenja je v meni po življenju, da bi mogel na veke zatisniti oči.

Tako me žeja po življenju, kakor popotnika, ki mu je zgorel jezik, ker ni našel studenca.

Pustite me torej pri studencu.

V hladnem blesku lesketajočih se zvezd bom plul od mrliča do mrliča, ter jih obujal v večno življenje. Svojo večno živo žejo jim udahnem. Prisluškovali bomo šepetu rož, tožbam vodâ, razbeljenim prošnjam pečin. Sovražili, ljubili bomo s krožečimi svetovi in solnci.

Zjutraj se okopljemo v brezbrežnih valovih svetlobe, ki se razlije nad bojnimi polji.

Čuli bomo ritem grmečih topov, sopečih ljudi, ki v njih srcih hrope ostro sovraštvo.

Na večer pa se postoterimo. Z luninim svitom se preselijo vsi, ki jim ni mogoče umreti.

Videti hočejo, kdo bo svojo dušo z laborom venčal; čuti hočejo vriskanje, pozdravljanje vračajočih se.

Da, jaz bi hotel občutiti krepki stisk roke, ko se bratu povrne brat.

Na prsih očeta bi rad slonel v utripanju vseh njegovih žilic, ko objame sina.

Da bi mogel biti atom njenega utripajočega srca, ko bo gledala in štela vrste vračajočih se, pa ne uzre med njimi njegovih oči.

Da utolažim neizbrisno žalost, stkem pajčolan sanj o večnosti, o vračajočih se dušah krog nje. Oslabim ji um. Sladka, tolažilna bo njena blaznost, ko ga bo čula, gledala vsepovsod, zakaj brez njega ji ni bilo dano živeti.

V sinu in bratu pa ugasnem vsak spomin na smrt, na trpljenje, na vse, kar sta videla mojega trpljenja, da bo njuno pripovedovanje večno

živo življenje, postoterjeno, potisočerjeno, kakor da ni smrti. Pozabi nanjo sivi oče, mali brat pa postane apostol življenja.

Pustite me zato pri studencu.

Da bom videl, kako bodo delili zemlje med seboj, da bom vodil njih roke ter osrečil svojo domovino. Če mi večnost ne izbriše spomina, bom tisti hip mislil, da se na zemlji nisem za njeno slavo boril.

Zadovoljiti hočem med narodi narod, da bo od radosti in ljubezni do življenja pijan.

V tisti molitvi svojega naroda hočem k bogu hiteti, ko bo narod molil za one, kojih smrt ga je osrečila.

Videti hočem, kako se bo razvijal, gledati njegove iznajdbe po tisočletjih. Te misli bi hotel roditi.

Stvarnik novih svetov bom, ko se ta zemlja razdrobi in iz njenih drobcev postanejo novi svetovi.

Pustite me zato pri studencu.

Toda, ko se v poletnih nočeh s tišino razprede dih božji med nebom in zemljo, pojdem na samotna pota gozdna, koder hodi s tako ljubeznijo moj brat, in pridružim se mu. Še enkrat se pogovorim z njim, se divim njegovim mislim, gradim z njim vred, mu pomagam, ga podžigam. Ko pa se me domisli, obstane v koraku, se mu v bolesti skrči srce, tedaj hitro odplujem . . . le na čelo, na tisto mramornato čelo ga še poljubim.

Vem, kod hodi ona najrajša; ona, ki je bila moje drugo oko. Zvečer bo hodila z njim iz mesta. Slediti jima hočem med polji, valujočim žitom, ob srebrnih rožnatih vodah, med gosto, zeleno travo. Morda se spomnita name, morda zaživim celo v spominu njih otrok.

In k svojem najmlajšemu bratcu pridem zvečer, ko zaspil, in bom vso noč pri njem. Tako ga bom ljubil, ko nekda: igrala se bova, nosil ga bom na ramenih, vzel na kolena, da se nauči jahanja, pripovedal mu storije, da se bodo iskriale tiste biserno svetle oči.

Vso noč bom pri njem do zore; samo da čujem, ko si v jutro pomane oči, se skloni čez posteljo k očetu ter mu pove, da se mu je vso noč o meni sanjalo.

Tako bom hodil po zemlji.

Storim, da bo oče lahko umrl, v visoki starosti, pozdravil smrt ter je ne bo čutil. Sinovi bodo preskrbljeni.

Ko zapre oči, ga popeljem s seboj.

Skupaj bova hodila po zemlji, se vračala k obema, da jima ne bo hudo brez naju.

Tudi midva bi jih pogrešala.

Zato me pustite v loki, pri studencu.